

Beogradske Novine

Broj 22.

BEOGRAD, nedjelja 20. februara 1916.

GODIŠTE II.

UREDNIŠTVO I UPRAVA: BEOGRAD, ČUBRINA ULICA 3.,
TISKARA: ULICA VUKA KARADŽIĆA br. 26.

SVI SE DOPISI ŠALJU NA ADRESU:
„BEOGRADSKÉ NOVINE“, ETAPNA POŠTA 131.

RATNI IZVJEŠTAJI.

Izveštaj austro-ugarskog general
štaba.

K. B. Beč, 19. februara.

Rusko i balkansko bojište:
Ničeg novog.

Talijansko bojište:

Tirolska fronta: Neprijateljska artiljerija upravila je svoju vatru na Fontado u Judikarijama i na Col di lana. U kraju Sugana odbijeni su talijanski napadaji na Collo. (sjeverozapadno od Borgo).

U Koruškoj bila su pod vatrom mjesta Uggowitz i Mrzli vrh pod Monte San Michele.

Jučerašnji napad talijanskih aeroplana na Ljubljani nije postigao nikakav uspjeh. Najveći dio neprijateljskih aeroplana bio je primoran još prije borbe da se povuče. Tri aeroplana pojavila su se nad Ljubljanom i bacila su bombe na jednu tamošnju bolnicu i na okolna mjesta, ali bez ikakva uspjeha. Pri povratku neprijateljskih aeroplana oborili su naši jedan neprijateljski aeroplan.

Zamjenik glavara generalnog stožera
podmaršal pl. Hüfer.

Izveštaj njemačkog vojnog vodstva.

K. B. Berlin, 18. februara.

Zapadno bojište:

Englezi su opet pokušali da povrate izgubljene položaje jugoistočno od Ypera; ali su odbijeni pretrpevši velike gubitke. Sjeveroistočno od Lensa i sjeverno od Arras-a naše čete su sa uspjehom uništavale mine. Njemačka izvidnica u noćnoj borbi kod Tonguevillersa (sjeverno od Alberta) zarobila je nekoliko engleskih vojnika i zaplenila jednu mašinsku pušku. Južno od Somme odbijen je novi napad francuskih četa. Na ostalim djelovima fronta djelomična artiljerijska borba, inače ništa novo.

Rusko bojište:

Nema ničeg novog.

Balkansko bojište:

Neprijateljski aeroplani bacali su bombe na kolodvor Nudova (u Vardarskoj dolini, jugoistočno od Strumice).

Bugari su posjeli Fieri.

Haag, 17. februara.

„Reuter“ javlja: Bugari su posjeli Fieri (25 kilometara od Valone).

Jedno kulturno i prometno pitanje.

Glasom naredbe carsko i kraljevskog vojnog generalnog guvernera računa se odsele u cjelokupnom zvaničnom i javnom saobraćaju vrijeme jedino i isključivo po gregorijanskom kalendaru. U javnom saobraćaju opština, korporacija i stranaka može se u godini 1916. ispod gregorijanske naznake dana staviti u obliku slomka i ona po starom kalendaru. Za crkvenu godinu važi predbježno, kao i do sad julijanski kalendar.

Ovom je naredbom c. i kr. vojnog generalnog guvernera riješeno na način odgovarajući prilikama i svrsi jedno važno kulturno i prometno pitanje. Kulturno je ovo pitanje bilo u toliko, što problem računanja vremena u opće spada među najstarija pitanja, sa kojima se je bavio ljudski um. Različiti su bili sistemi, na temelju kojih se je ovo pitanje nastojalo riješiti, pa bi nas predaleko zavelo, kad bismo se s njima potanje bavili. Dostajat će, ako upozorimo na to, da je do uvođenja gregorijanskog računanja vremena došlo upravo za to, što je tečajem vremena između tadašnjeg julijanskog kalendara i tropske sunčane godine, koja ima da služi za znanstvenu podlogu načina označavanja vremena, pokazala razlika od 13 dana. Znak je to, da dotadašnji način označavanja nije odgovarao svrsi, uslijed čega se je i pokazala potreba, da ga se drugim, savršenijim zamijeni. To se je i dogodilo za pape Grgura XIII. uz sudjelovanje najčuvenijih matematičara, čime je sretno bilo riješeno i jedno strogo znanstveno, pa upravo uslijed toga općenito kulturno pitanje, koje se jednako tiče cijeloga čovječanstva bez razlike narodnosti. Upravo tako naime, kako ne može biti „narodne“ matematike, „narodne“ fizike, „narodne“ astronomije, tako ne može biti ni „narodnog“ sistema računanja vremena, već nasuprot: ako se je koji sistem pokazao kao pogrešan, onda je za svaki narod zahtjev narodne kulture, da idući uporedo s duhom vremena i sa znanošću, poprими ono, što se je kao bolje pokazalo.

Ovo je i razlog, što su sve evropske kulturne zemlje, kako katoličke, tako protestanske, germanske, kao i latinske i mnoge slovenske, malo nakon njegovog uređenja uvele gregorijanski kalendar tako, da se danas može gregorijansko označavanje vremena smatrati svojinom čitavog ci-

vilizovanog svijeta. Dapače i konservativna Rusija, koja pogrešno drži, da je od rimskog cara Julijana Cezara uvedeni julijanski sistem računanja vremena neka kulturna „osebina“ ruskoga naroda, morala se je već češće pozabaviti pitanjem, ne bi bilo uputnije, da uvede gregorijanski kalendar, kao što i za pregovora, što ih je Srbija bila nakon drugog balkanskog rata vodila u Rimu glede konkordata, nije pitanje označavanja vremena igralo posljednju ulogu, premda i u Srbiji imade ljudi, koji bi htjeli ovo sasvim znanstveno pitanje shvaćati kao neko srpsko kulturno pitanje.

Ovoj zabludi, koja — kako je gore razloženo — nije drugo nego kulturna zaostalost — staje sa naredbom car. i kralj. vojnog generalnog guvernera na kraj, a da se time ipak predbježno ne dira u crkveni način računanja vremena, koji služi za osnovku ustanovljivanja crkvenih svetkovina i blagdana. Srbija je dakle opet u jednoj točki našla priključak na kulturne srednjoevropske vlasti.

Uregjenje pitanja označavanja vremena nije megjutim manje važno ni sa gledišta društvenog i naročito privrjednog saobraćaja. Ako je dosadašnja diferencija u označavanju vremena često i u privatnom saobraćaju dovela do bludnja i nesporazuma, još je neprikladnija ona bila u poslovnom saobraćaju, gdje se radi o tačnom održavanju utanačenih rokova, ali je upravo za to nužno, da način označavanja vremena bude jedinstven. I u ovom je pogledu spomenutom naredbom uveden red, što će doći u prilog i ovdješnjem poslovnom svijetu i izvanjskim firmama, koje sa Srbijom rade. Od najveće će dašto koristiti biti ova naredba za narodno gospodarstvo zemlje, jer je za njegov procvat potrebno, da saobraćajne prilike budu u svakom pogledu uregjene. Naredba c. i kr. vojnog generalnog guvernera znači dakle i sa kulturnoga i sa gospodarskog gledišta jedan napredan korak, koji valja najtoplije pozdraviti, pa će on jamačno i u domaćem pučanstvu biti primljen sa razumijevanjem i odobravanjem.

Početak ofenzive.

Italija ne pomaže ni kod Soluna.

Lugano, 17. februara.

Predsjednik francuske vlade Briand izjavio je uredniku „Giornale d' Italia“, da će u borbama kod Soluna uzeti učešća samo francuske i engleske čete. Talijani će pomoći kod Valone, da se neprijatelj oslabi. Osim toga je potrebno, da i kod sila četvornog sporazuma ovlada jedinstvo, koje vlada i na protivnoj

strani, kod centralnih vlasti. Briandova zdravica o razmišljanju ratnih ciljeva Francuske i Italije objašnjava se tako, da se u Francuskoj uvigja, da bi bila velika grješka, da se premjestaju jake talijanske snage na druga bojišta.

Ententa nema da očekuje ništa dobro ni od Grčke. Ova vijest to najbolje pokazuje:

Atena, 17. februara.

Došlo je do nesuglasica između grčke vlade i entene zbog ponovnog podizanja mosta kod Demir-Hissara. Grci su tražili od Francuza, da oni opet poprave most, ali Francuzi na to nisu pristali. Poslije toga je naredila grčka vlada, da se počne sa gradnjem mosta. Kada je za to saznao šalje general Sarrail dva pukovnika u Atenu sa zadatkom, da nagovore grčku vladu kako bi odustala od ponovnog podizanja mosta. Ali Gunaris nije primio te izaslanike. Grčka vlada zastupa stanovište da Francuzi nemaju prava da naređuju, šta će grčka vlada raditi na grčkom zemljištu. Francuzi pak izjavljuju da će oni opet most baciti u vazduh, kada ga Grci podignu.

Strah od Kövesseve vojske.

Francuski poslanik M. Bokanovski je već pre nedjelju dana u „Journal-u“ pretresao pitanje, zašto je entente ostala u Solunu. On navodi dva razloga zato: poraz na Dardanelima i besplodno učešće pri odbrani srpskih oblasti. On izričito dodaje: Da su nam, početkom novembra pri našim operacijama na Vardaru, Englezi dali jaku pomoć, da je vojska generala Sarraila raspolagala sa nešto većim brojem četa, onda bi mi cijelu južnu Srbiju spasili od bugarskog upada i prihvatili bi vojsku Petra Karagjorgjevića kod Bitolja.

I ako je Engleska iznevjerila i Srbiju i Francusku, ipak Bokanovski zastupa mišljenje, da četvorni savez ostane u Solunu, da ne bi centralnim vlastima ostavili jedno od najboljih pristaništa u Sredozemnom moru za bazu podmorskih brodova, te da poslije izvrše pritisak na neutralne balkanske države. Polagano ulaze savezničke čete u dolinu Vardara i to kao što slijedeći brzojav dokazuje vrlo nesigurno i bojažljivo, jer Kövesseva vojska mogla bi postati pre slobodna, no što bi oni želeli.

K. B. Paris, 17. februara.

„Petit Parisien“ javlja iz Soluna: U ponedjeljak su francuske čete prešle Vardar i utvrdili su se na desnu obalu u oblasti Jenidže i na Vardaru, na željezničkoj pruzi, ka Bitolju.

„Journal“ javlja: Francuske čete su prešle Vardar kod Topčina i nastupali su u dvije kolone u raznim pravcima. Podigla se odmah 12 kilometara duga nova odbrambena linija.

„Reuter“ javlja iz Soluna: Jenidže i Verria nisu zauzete; bile su samo konjička isvigjanja.

Ženeva, 17. februara,

Pukovnik Rousset se plaši kao što to „Petit Parisien“ javlja, skorog oslobodjenja austro-ugarskih četa, koje ratuju u Arbaniji. Ako je Sarrail zaista svoju defenzivnu liniju produžio do preko Vardara, onda je to dokaz, da se plaši približenja Kövesseve vojske.

Novo nasilje protiv Grčke.

K. B. Carigrad, 18. februara.

Prema zvaničnim brzojavima iz Atene, učinili su poslanici Engleske, Francuske, Rusije i Italije zajednički korak kod grčkog premijera Skuludisa saopštavajući mu, da je zajednički ratni savjet u Parisu naredio, da čete entente posjednu sve grčke željeznice i brzojavne stanice u Tesaliji. Poslanici su još naglasili, da će biti upotrebljena sila, ako se Grčka ne bi dragovoljno odazvala ovoj odluci. Povodom ovog saopštenja sazvano je u Ateni odmah ratno vijeće, da se savjetuje o novostvorenoj situaciji.

Budna svijest entente.

U Rumunjskoj postoji jedan list, koji je Rusima vrlo prijateljski naklonjen. Toliko prijateljski, da je njegova najživlja želja, da Rumunjska stane na stranu Rusije i da centralnim vlastima objavi rat. To je čuveni „Adeverul“, stovarište sviju laži entente i bezobrazluka protivu centralnih vlasti. Taj organ „javnog mnijenja“ ponaša se rusofilskije nego li i samo „Novoje Vremja“. Ali i njegova je prošlost sumnji-

vija, nego li ona ruskog izazivačkog lista. „Adeverul“ nije uvijek bio tako bezuslovni obožavalac svega onoga, što je rusko. Kad se prije dvije godine car Nikola sastao s kraljem Karolom u Konstanci, pozdravio ga je list uvodnim člankom pod naslovom: „Car Knute i vješala“. Ali se još ranije „Adeverul“ odlikovao jednim vanrednim prijateljstvom prema Jevrejima, jedna pojava, koja u Rumunjskoj jako u oči pada. Glasom najdublje uvjerenja i u ime nekoristoljubive i svete demokratije zahtjevana su u tom listu neumorno prava za bespravne rumunjske Jevreje. Liberalni je svijet odavao blagodarnost takvom hrabrom držanju i smatrao je urednika „Adeverula“, kao pobornika za čovečja prava. Jednoga dana saopštio je vladin list „Vitorul“ faksimile, i tada je svakome bio jasan izvor filosemitizma „Adeverula“. Faksimili bili su računni, kojima je demokrat Mille za jevrejsko prijateljske članke naplaćivao po teže hiljade od „Alliance Universelle des Israelites“. Svoje je jevrejsko prijateljstvo list naplaćivao, ili bolje rečeno prodavao dosta skupo. I taj se list sad ističe zastavnik „kulture“ protivu varvarstva centralnih vlasti. U tom pravcu on je učinio dosta znatno, ali kruna svega toga je članak, koji je nedavno izašao u listu pod naslovom: „Poraz centralnih vlasti na Balkanu“, u kome se govori o balkanskim operacijama austro-ugarskih, njemačkih i bugarskih vojska. Operacije, koje su imale kao posljedicu osvojenje cijele Srbije i Crne Gore i carsko-kraljevske čete dovele u srce Arbanije, smatrati će se u cijelom svijetu kao najsjajniji uspjeh u svjetskom ratu. Ali „Adeverulu“ one nisu ništa. On pokušava da pred svijetom umanjuje te pobjede i dolazi do slijedećeg skoro nevjerovatnog zaključka:

„Ofenziva centralnih vlasti i Bugarske na Balkanu ne samo da ne znači nikakav uspjeh za napadače, nego je naprotiv najteži vojnički i politički poraz.

Ona je vojnički poraz stoga, što je zahtjevala ogromne žrtve a nije postignut nikakvi strategijski rezultat(!).

Politički je poraz stoga, što je taj ratni pohod sa svim uništio snage Bugarske i Turske i time Rumuniji i Grčkoj pruža mogućnost, da se u zgodnom trenutku, potpomognuti ententom, jedanput za svagda razračunaju sa smrtnim bolesnikom u Carigradu i okorjelim ubicama u Sofiji.“

* * *

Ovo nije izopačavanje istinitih događaja, nije ni laž — to je u samoj stvari pravo ludilo!

Neuspjeh Briandovog puta.

„Kad je opasnost najveća, konferencija je najbliža!“ Ova stara njemačka poslovice sasvim dobro odgovara radu sila četvornog sporazuma. Četvorni sporazum vidi, da ne može dalje više napred. Avet prolječne ofenzive centralnih vlasti biva sve jasnija njegovim vogjama, i u govorima, koje oni drže sve se jasnije vidi strah, koji ih obuzima. Kakve su sve nade polagane na posljednje Briandovo putovanje u Rim, najbolje pokazuju članci, kojima je pozdravljen Briandov odlazak u Italiju.

„Temps“ je u uvodnom članku pozdravio ovaj put i naročito je istakao, da je to prvi put da poslije čitavog niza godina jedan francuski ministar u zvaničnoj misiji putuje u Italiju. To je mig sa korbačem i znači, da i ako je sa oduševljenjem Francuska pozdravila izdaju, koju je Italija izvršila prema Austro-Ugarskoj, Francuska ipak ne zaboravlja na sve nesuglasice, koje vladaju između nje i Italije u pitanjima u Sredozemnom Moru i u Africi.

Ali se ipak saveznicu, u tako teškim vremenima kakva su ipak danas, mora nešto i oprostiti. „Temps“ se čak trudi, ma koliko mu je to teško, da opravda rezervirano držanje Italije prema Njemačkoj. On objašnjava, da Italija nije objavila rat Njemačkoj, jer nije htjela da se ogriješi o „pravne“ osnove, koje su je pobudile, da povede rat protiv Austro-Ugarske. Kao ove „pravne osnove“ za rat protiv Austro-Ugarske „Temps“ zacijelo smatra u ime Italije „oslobodjenje austro-ugarskih podanika talijanske narodnosti.“

„Pošto je Italija preboljela grješke (u nacionalnoj odbrani), nastavila je ona svoj put, ram-

ljući zbog neprijatnih posljedica zbog toga, što nije bilo jedinstva i reda, tih činjenica, koje uopšte karakterišu rad entente. Nesreće Srba, baltine, koje su sile sporazuma dobile na Balkanu, i produženje rata, sve je to skupa počelo malo rashlagjivati ugrijane duhove. Danas još pati zemlja radi sviju nezgoda, koje su je snašle zbog obustavljanja saobraćaja, ali ipak danas ostaje vjerna kolu, u koje je uhvatila.“

Koliko priznanja na jedan mah! „Ali nije samo oskudica u jedinstvu bio razlog, da se ide na konferenciju, već i još nešto više. Rimski do pisnik „Tempsa“-a piše:

„Dalje se još pridaje mnogo i Briandovoj posjeti u Rimu, jer će francuska vlada i narod, i dalje još vlade i narodi sila sporazuma — moći da stvore tačniju i bolju sliku o pravom položaju u Italiji. Ovo uvjerenje je u Italiji razgranato, i meni se o tome govori još od onoga dana, kada je bilo prvi put javljeno, da će Briand posjetiti Rim. Opšte se vjeruje u svima talijanskim krugovima, da u Engleskoj, kao i u Rusiji i u Francuskoj, nisu obavješteni o pravom stanju talijanske snage, i da im nisu poznate sve žrtve, koje je Italija imala da podnosi, i koje i danas još snosi. Ne zna se na primjer koliko je teška borba, koja se vodi u Alpama, i koliko je žrtava i do sada već tamo palo.“

Istina je, da ententa o tome do sada ništa nije znala ili nije htjela da zna. Čak i poznati francuski novinar Gustav Hervé rekao je to u svome listu „Victoire“.

Program dume.

I vijesti, koje preko Stockholma stižu iz Petrograda može se viditi, sa koliko su podijeljenim osjećajima krugovi dume primili imenovanje novog ruskog ministra predsjednika Panin-Stürmera. Zna se, da je on iskazani protivnik ustava, i da dumi, koja se sastaje 1. marta, neće dati prilike, da se po svojoj volji iskaže. Starješinski odbor dume bavio se u posljednjoj sjednici tim pitanjem i raspravljao je o mjerama, koje bi mogle u nekoliko osigurati poslanicima slobodu govora. Duma zna vrlo dobro, da će ona, ako joj se bude prvo podnesao budget na pretres, — jedino pitanje čiji pretres leži u interesu vlade, — odmah poslije svršenog pretresa ići kući. Da bi se spriječilo, starješinski odbor zahtjeva, da se u prvoj nedjelji ne bave, kao što vlada želi, budžetskim pitanjem, nego opštim političkim stanjem. Prvo, da Panin-Stürmer, a ne kao što se prvobitno namjeravalo, Sazonov, razvije svoj buduću politički pravac. Tek poslije ovoga imao bi Sazonov da uzme riječ, a debata i kritika, koja bi se tim povodom otvorila, da traje tri do četiri dana. U ostala tri dana uzeli bi se u pretres važni ratni zakoni, koji bi se dumi predložili. I za vrijeme budžetske debate imale bi se, radi promjene, nedjeljno odrediti jedna do dvije sjednice, koje bi se isključivo bavile zakonskim predlozima.

Da li će se ministar predsjednik sa ovim zahtjevom složiti, to će se tek viditi. Predsjednik dume Rodzjanko je istina izjavio, da je uvjeren o predusretljivosti Panin-Stürmera prema dumi, ali pomenući projekt starješinskog odbora svjedoči, koliko su članovi dume malo prožeti tim uvjerenjem.

Osim dume i carskog vijeća biti će, kako se govori, sazvat i finski zemaljski sabor.

Englesko priznanje slabosti.

K. B. London, 18. februara.

U gornjem domu saopštio je Kitchener, da su indijske čete u Francuskoj i Flandriji dobile naređenje, da se povuku. Naime, pošto su centralne vlasti osigurale za sebe put za Carigrad, mogla bi turska vojska sada da izvrši jače napade protiv Egipta i Mezopotamije, i zato je Engleska i riješila, da povuče svoje čete i sa Galipolja, da bi se pojačala vojska kod Soluna i u Egiptu.

Lord Crewe je izjavio, da su oskudice u radnoj snazi morale biti izvršene izvjesne izmjene u rasporedu podizanja novih brodova. Municija se, rekao je, za sada proizvodi u dovoljnoj količini. Dvije hiljade i sedam stotina tvornica municije, stoji pod državnim kontrolom, ali povećati će se i potrošnja

municije, samo dok odužaju dani. Završio je svoj govor sa riječima: „Ne gledamo u budućnost sa lakim srcem, ali zato ipak gledamo sa lakšim uzdanjem. Upotrijebiti ćemo sva zakonita sredstva da bi izvršili pritisak na Njemačku. Naše je uvjerenje, da možemo voditi rat iznjudavanja za bluda, ako se vjeruje, da mi neograničeno možemo produžiti rat, ako pri tom ne učinimo sve napore“.

Posljednji napori Engleske.

K. B. London, 18. februara.

Vlada će iduće nedjelje sastaviti deveti predlog za ratni kredit, vjerojatno u visini od 300 milijuna funti sterlinga. Raniji krediti od 6. augusta 1914. do 11. novembra 1915. iznose hiljadu i tri stotine milijuna funti.

Engleska je državna uprava prikladna za zaključenje mira.

K. B. London, 19. februara.

U debati o adresi izjavio je u donjem domu Mark Lykes: „Ishod sviju borba u Belgiji, Srbiji i Crnoj Gori nije onakav, kao što bi mi to željeli. Ni položaj u Mezopotamiji nije onakav kao što bi se to želilo. Posjedanje velikog djela Francuske i Rusije od strane neprijateljskih četa i napadi Zeppelina najbolje pokazuju ozbiljnost položaja. Samo organizacija iz osnova može da popravi tok stvari. Engleska državna uprava prikladna je za zaključenje mira, ali ne i za vođenje rata. Mi debatujemo, neprijatelj puca. Mi pretresamo, neprijatelj pravi već planove. Mi smo iznenagjeni, neprijatelj trguje. Cawley je još rekao, da vlada mora energično raditi, da ne bi poslije bilo i suviše dockan.“

Posljednji engleski napori.

London, 17. februara.

Jednom se kraljevskom naredbom pozivaju svi neoženjeni pod zastavu. Svi članovi ratnog odbora engleskog kabineta, Asquith, Kitchenier, Balfour, Lloyd-Georg, Mac Kenna i Bonar Law opominju stanovništvo, da je štednja neophodno potrebna.

Oskudica u regrutima.

K. B. London, 18. februara.

Prema „Times“-u je ministarstvo rata razočarano slabim uspjehom upisa novih regruta, i taj upis je mnogo podbacio od onoga, što se očekivalo. Do sada je već, iz prvih dvanaest pozvanih grupa, deset hiljada ljudi uložilo protest kod sudova zbog pozivanja u vojsku. Do sada se nije upisao ni približno onaj broj, što je predviđen. Nesumnjivo će se u pogodnom trenutku obratiti za upis u vojsku i iz krugova oženjenih.

Austro-Ugarska.

Pitanje o grbovima u ugarskom parlamentu.

K. B. Budimpešta, 18. februara.

U sjednici ugarskog sabora od prošlog petka pretresan je zakonski predlog o malim grbovima Ugarske i Hrvatske. Izvjestilac Beöthy molio je, da se predlog primi u interesu bratskih zajedničkih osjećaja između Ugarske i Hrvatske.

Graf Apponji je izjavio u ime udružene opozicije, da se slaže sa govorom izvjestioca, po kome se prema hrvatskoj braći ima pokazati najšira blagodarnost. Opozicija će u punoj mjeri potpomoći napore vlade, da se Ugarska i Hrvatska što tješnje zbliže.

Ministar predsjednik graf Tisza je iskazao svoju iskrenu radost o tome, što cijelo ugarsko zakonodavno tijelo podjednako bratski osjeća prema Hrvatskoj. Ovo će uroditi plodom i naći će odjeka. Zakonskim prijedlogom sreguje se jedno pitanje, koje je skoro pedeset godina pritiskivalo odnose monarhije.

Poslije je ovoga prijedlog primljen.

Balkanske vijesti.

Oslobogienje Albanije.

Napuštanje Drača.

Athina, 17. februara.

Po jednoj vijesti iz Carigrada, je talijanska vojna uprava naredila, da se Drač potpuno napusti. Talijanski generalštab se teško na ovo odlučio iz bojazni, da austro-ugarske i bugarske čete ne dogju i suviše brzo ka Valoni. Carsko i kraljevske čete stoje na 10 km pred Dračem.

Zauzeće Kavaje.

K. B. Beč, 18. februara.

Iz glavnog stana ratne štampe se javlja: „Određ Arnauta, pod vodstvom naših časnika i pojačan austro-ugarskim četama posjeo je Kavaju, i tamošnja posada, žandarmi Esad-paše, mogla se je spasti jedino bjegstvom na brodove.“

Transportovanje Srba je okončano.

Haag, 17. februara.

„Times“ javlja, da je transportovanje srpskih četa okončano. One su sve poslate u Bisert i Tunis u Africi.

Nastava u Bugarskoj.

Sofija, 18. februara.

Ministar prosvjete Pešev kaže da vlada sve čini da nastavu u novim oblastima Srbije, koje je Bugarska zauzela, što brže i dobro uredi. Tako su otvorene škole u Zaječaru, Radovištu i Domitiku. Dalje, kupljene su dobre bugarske knjige, da bi se stavile na raspoloženje školskim bibliotekama i čitaonicama, tako se dobre knjige besplatno mogu čitati u onim mjestima, gdje škole još nisu otvorene.

Najnovije brzojavne vijesti.

Sultan dobija pravo da raspusti parlament.

Carigrad, 18. februara.

U utorak je nakon kraće debate, parlament primio promjenu u ustavu, koju je vlada predložila. Ovom promjenom dobija sultan neograničeno pravo, da raspusti komoru. Ovaj je zakon primljen sa 193 od 208 glasova.

Propali ruski napadi.

Rotterdam, 18. februara.

Jedan engleski oficir, koji se vratio sa besarbijskog fronta saopštava o potpunoj propasti ruske ofenzive. Uspjesi Rusa sa svim su beznačajni i prodiranje je nemoguće. Gubici su ruski ogromni, a stanje je vojske nepouzdan.

Nesavladljivost fronta na Soči.

Lugano, 18. februara.

U članku pod naslovom „Ofensiva ili odbrana“ izjavljuje „Nouva Antologia“, da ententa ne može probiti front centralnih sila, zbog toga se preporučuje taktika odbrane. „Popolo d'Italija“ okrivljuje pisca članka za veleizdaju i izmugu ostalog veli, da se neprijateljska fronta može probiti, samo na liniji Soče, jer tamo stoje na putu napredovanju vanredne prirodne smetnje.

Dnevne vijesti.

Dobijanje novca iz inozemstva.

Naredba carsko i kraljevskog vojnog generalnog gouvernementa.

U Srbiji žive sada vrlo mnogo lica, koja su ostala bez ikakvih novčanih sredstava, jer se njihovi rođjaci i staratelji nalaze dijelom u neprijateljskim zemljama ili u neutralnom inozemstvu. Da bi se ovim licima bez novčanih sredstava dala mogućnost, da se radi prijema novčane potpore stave u vezu sa svojima, dozvolio je carsko i kraljevski generalni gouvernement sljedeće:

„Da bi se primio novac mogu se poslati pisma u neprijateljske ili neutralne zemlje. U ovim pismima ne smije se javljati ništa drugo, osim isključivo svota, koja se traži i adresa. Pisma, koja budu još i što drugo sadržala, neće biti otpravljena.“

„Pisma treba predavati otvorena i to u Beogradu kod izvještajnog odjeljenja (Auskunfteil) carsko i kraljevskog generalnog gouvernementa; u tuzemstvu kod carsko i kraljevskih okružnih zapovjedništva, a ona će opet otpravljati dalje ta pisma carsko i kraljevskom generalnom gouvernementu.“

52.000 stanovnika u Beogradu.

U Beogradu ima sada 52.000 stanovnika. Ako se pomisli, da je u gradu ranije živilo 100.000 duša, i da je skoro cio svijet pobjegao, kada su otvorili svoju vatru austro-ugarski mužari, onda se tek može stvoriti prava slika ponovnog oživljavanja Beograda. Nema ulice u kojima skoro svi dućani nisu opet otvoreni, i svuda se skoro sve može opet kupiti. Najveći dio gragjana nalazi rada kod oblasti; neki kao tumači, kao pomažuća snaga pri raznim uredima, kao činovnici i radnici pri opštini, kao službenici i radnici u eliktričnoj tvornici i tramvajima, kao tehničko osoblje u štamparijama, kao prevodioci, i najzad u gostionicama i kuhinjama najveći dio nalazi za sebe rada. U njima se čitaju hrvatske, njemačke i magjarske novine i pije se obično crna kava. Svako sa nestropljenjem očekuje zaključenje mira, da bi se opet zaveo redovan privrjedni i trgovački život, jer je on sada znatno ukočen zbog ograničenja privatnog saobraćaja na željeznicama i na pošti. Svi se slažu u tome, da bi za njih mnogo bolje bilo, da su za vrijeme bombardovanja potražili samo jedno sklonište u blizini, i da su se odmah stavili pod zaštitu austro-ugarske vojske, u mjesto što su bježali i izlagali se svakojakim neprijatnostima u tom bjegstvu.

Kalimegdanski park.

Kalimegdan, park između trgova i grada Beograda, u čijim su hladovitim stazama postavljena poprsja junaka i velikana Srbije, ostao je dugo vrijeme opustošen onako, kako je borbama u oktobru prošle godine bio razriven. Posljednjih je dana otpočeo i ovdje rad obnavljanja. Stepence i izridane ograde, koje je artilerija porušila, ili ih je jako oštetila, ponovo se podižu i namještaju. Sivo odjeveni vojnici žurno rade sa malterom i mistrijom, dovodeći ponovo u red poružene zidove. Veliki grmovi, koje su branioci trgova bili upotrijebili za podizanje zaklona, odnose se, strijeljački rovovi, iskopan u stjenovitim obroncima, većim su dijelom već ispunjeni kamenjem, sa svim se zatrpavaju. Levci, koje su granate u zemlji izrile, popunjuju se i izravnuju sa zemljom. Stara, nekadanja ljepa i prostrana šetališta ponovo se dovode u red, te će u parku nestati brzo svakog traga posljednjih borbi. Početkom proljeća otpočće i baštovan svoje radove, ponova će zasejati cvjetne leje i okrugline i Kalimegdan će opet postati ukrasni vrt, kakav je nekad bio, u doba mira, na koje se već skoro i zaboravilo.

Proglas.

Za školno-obvezanu djecu austrijskih i ugarskih državljana u Beogradu otvara se škola. Uslijed toga pozivaju se roditelji odnosno skrbnici djece, da ovu od 24. do 26. februara od 8 do 12 sati prije podne prijave u Avala ulici br. 10. i to bez obzira na to, što su ih već prigodom općeg popisa školno-obvezane djece bili prijavili. Kršni list i putnicu — u koliko ih se ima — valja ponijeti.

C. i kr. okružno zapovjedništvo za grad Beograd.

Povratak u Beograd.

Megju mnogim porodicama vratio se posljednjih dana u Beograd Svetozar Ivačković, arhitekta. Preksinoćnim vozom vratile su se u Beograd mnogobrojne porodice i lica, koja su bjegajući iz Srbije prešli bili u Crnu Goru. Megju ovima ima veliki broj činovnika sudskih, policijskih, carinskih i drugih. Ima tako isto i veliki broj porodica srpskih oficira. Svima ovim austro-ugarske vlasti ne samo, da su dozvolile povratak svojim domovima, nego su im na putu ukazivale i pomoć, što im je znatno olakšalo njihovo i inače bijedno stanje.

Izdavanje pomoći.

Carsko i kraljevsko okružno zapovjedništvo otpočeti će 1. marta izdavati pomoć i potporu srpskim činovnicima, umirovljenicima i udovicama za mjesec februar. Potrebne priznanice, u kojima je označena dodijeljena količina pomoći zapovjedništvo je već poslalo opštinskom odboru, da ih razda dotičnim licima.

Beogradski carsko i kraljevski požarnici.

Jedan je veliki vojskovođa rekao u svojoj objavi između ostalog ovo: „Mi se borimo samo protivu srpske vojske, a ne protivu mirnog gragjanskog stanovništva.“

Jedan lijep prilog ovoj izreci, pored mnogobrojnih uregjenja, koja služe na opšte dobro, a koja su ostvarena od ulaska pobjedonosne savezničke vojske, pruža i uregjenje vojničkih požarnika zapovjedništva grada i mostne brane u Beogradu.

Osnova ovim carsko i kraljevskim požarnicima udarena je u Petrovaradinu pod nadzorom nadporučnika Mihajla Antosa još prije ulaza u Beograd. Za stručno obrazovanje brinuli su se budimpeštanski požarnici Mihajl Heitz, požarni vodnici Weinper i Kovacs. Neumornim trudom i izdržljivošću pošlo im je za rukom, da od pučkih ustaša, koji su pridodati požarnoj četi, obrazuju sposobne požarnike, koji su poslije njihovog dolaska u Beograd za sad sa vrlo nedovoljnim sredstvima imali da vrše tešku zadaću sigurnosti protivu požara.

Požarna je četa otpočela svoj rad 10. oktobra 1915. odmah drugog dana po svome dolasku u grad Beograd. Na željezničkoj stanici izbio je požar, koji se morao ugušiti: Požarne sprave za gašenje srpskih beogradskih požarnika bile su djelomično nagjene, ali nije bilo konja ni vode, te se požar mogao samo rušenjem dotične zgrade ograničiti.

Od tada je bilo 37 požara. Bez izuzetka bila su to privatna imanja, koja je požar zahvatio, i sva ona brzim i požrtvovanim radom vojničkih požarnika sačuvana su od proždrljivog plamena.

Carsko i kraljevska požarna četa pridodata je od novembra 1915. policijskom predsjedništvu, koje cijeneći vanrednu važnost ove ustanove, a na osnovu usavršavanja, koje je ona stekla kod gradskog i mosnog zapovjedništva, poklanja joj osobitu pažnju za njeno dalje unapređenje.

I ako nema još motorskih i automobilskih šmrkova, ipak dužni smo da pomenutim činocima iskazemo blagodarnost, što grad Beograd ima danas disciplinovanu, urejenu i ukoliko je to bilo moguće sa spravama snabdjevenu požarnu četu, čiji se momci kao dobri vojnici s tim nebojažljivije i požrtvovnije odazivaju poznatoj izreci: „Bogu u čast, bližnjem za odbranu“.

Predstavnici zagrebačke trgovačko-obrtničke komore u Beogradu.

Već nekoliko se dana bavi u Beogradu predsjednik zagrebačke trgovačko-obrtničke komore, arhitekt Vjekoslav Heinzl, sa tajnikom iste komore Peroslavom Paskijević-Čikara, ravnateljem hrvatske eskomptne i mjenjačne banke dr. Stankom Švriljuga i ravnateljem Dioničke tiskare u Zagrebu Dragutinom Heumer.

Svrha je dolaska informacione naravi, pa su spomenuta gospoda bila primljena od Preuzvišene gospode generalnog gouverneura i gragjanskog doglavnika.

Trgovački život u Srbiji.

Posljednih dana došao je u Beograd veći broj trgovaca iz krajeva Srbije, koje je posjela carska i kraljevska vojska, da nabavi ovdje potrebnu robu većinom kolonijalno-bakalsku. Carske i kraljevske vojne vlasti u svakom pogledu izlaze na susret trgovcima, tako da se nesumnjivo može reći, da će se u najskorijem vremenu preko Beograda opet zavesti živ trgovački život.

Beogradska fabrika špodiuma radi.

Kao prvi privatni posao beogradska fabrika špodiuma („koščara“) nastavila je ponovo svoj normalan rad. U njoj danas već rade 60 ljudi, i proizvodi se koščani prah i glicerol.

Produženje rada u fabrikama.

Pivara i fabrika platna u Zaječaru i Vranji otpočele su rad.

Filiala jedne bečke banke u Beogradu.

Da bi se olakšali novi trgovački odnosi u zemlji, otvara bečki bankarski savez (Wiener Bank-Verein) u Beogradu jednu filijalu, koja će skoro otpočeti rad.

Odlikovanje.

Pukovnik u penziji Nikola Rendulić, kod mjesnog zapovjedništva u Beogradu, odlikovan je viteškim krstom reda Franje Josipa na vrpici krsta za vojne zasluge.

Izgubljeno.

Kod ovdašnje je c. i kr. policije predana kao nalaz jedna novčarka sa nešto novca i sa dokumentima. Tko ju je izgubio, neka se prijavi kod policijskog predsjedništva (Čošak Vuk Karadžićeve i Građaničke ulice).

Julius Meinl

importna kuća čaja i kave.
Beč XVI. .: Budimpešta.

Oglašujte u „Beogradskim Novinama“.

KUPUJEM I PRODAJEM

SRPSKE MARKE

Izdavačka knjižarnica
GECA KOHN, Beograd
Knez Mihajlova ul. 1.

Mali oglasnik.

Gospojica — činovnik, koja je svršila trgovačku akademiju i koja je ranije bila činovnik jednog ovdašnjeg poduzeća traži namještanje u kancelariji ili pri kakvoj radnji. Vična je poslu na pisačkoj mašini. Pismene ponude slati uredništvu pod šifrom „Čin. 114“.

Zubni ljekar

Dr. med. J. STANKOVIĆ
Beograd — Kapetan Mišina ulica 3, prima od 9 sati prije podne do 5 sati po podne. c 71

Bravarska radnja

Lomina ulica br. 44. Opravljam brave, ključeve, vodovod, klozete, kupatila, zapešenu kanalizaciju i t. d. Boža Gjurić, prije M. Vujić. c 77

Trgovci

koji bi odnosno svojih obaveza prema svojim povjericima željeli izravnanje nesudijskim putem, mogu se sa pouzdanjem obratiti E. M. Vajdi, kralj. ugarskom oficijalu u pens. Beograd, kraljice Natalije ul. 68. 78

Mladić,

18 god., svršeni gjak 7. razreda gimn., sa nešto prakse, traži hitno mjesto pri kakvoj kancelariji, radnji ili poduzeću. Vlada prilično dobro njemačkim jezikom. Ponude pod „mladić“ na Administraciju.

3 stana za izdavanje

sa jednom sobom i kuhinjom i ostalim pripadajućim. Stanovi se nalaze u produžetku Pozorišne ulice br. 37. Upitati u istoj kući. c 79

Stan

sa dvije sobe i kuhinjom, bez namještaja, elektr. osvjetljenje — kao i

jedna soba sa namještajem zasebnim ulazom, elektr. svjetlo izdaju se odmah. Prijestolonasljednika ul. 21. Stari Spomenik. c 81

Prodaje se pokućstvo

Pop Lukina ul. 12. c 84

Činovnik

srednjih godina, trg. obrazovan, spreman za sve kontoariske poslove, magacionera, nadzornika ili tome podobna, nudi se industrijskim poduzećima, trgovcima i t. d. Govori i korespondira potpuno njemački i hrvatsko-srpski a po potrebi i ugarski i rumunjski. Ponude pod „Gj. M. 129“ administraciji lista. c 86

Šovljanski Ljublša

neka dogje svom bratu Gavri u Pakrac. Rakila je umrla. c 90

Prof. njemačkog jezika

poučava učenike gimnazijske iz sviju predmeta po umjerenom cijeni. Predavanja mogu biti, pored srpskog i na njemačkom jeziku. Adresa: kafana „Užice“ Kralja Aleksandra ulica. c 91

Izdaje se stan,

za otmenog samca u središtu grada. Obratiti se pod „Otmene 131“ administraciji ovog lista. c 99

Traži se,

samostalan urarski (sajdžijski) radnik sa Čačak. Plaća je polovica prihoda. Ponude na K. u. K. Kreiskommango Čačak.

Dječje haljinice

kao bijelo rublje za gospoje, gospodu i djecu izragujem po umjerenom cijeni. Primam i sve opravke na izradu. Milica Milošević, Pop Lukina ul. 4. (Varoš-kapija). c 94

Jelena Dobrić,

nastavnica beogradske muzičke škole daje privatne satove glasovira. Cubrina ul. br. 8. c 95

Poslastičar,

potpuno spreman usvome poslu, potreban je. Javiti se Kralj Milanova ul. br. 88 od 12—2 sata po podne. c 96

Frida Binički,

vratila se u Beograd i daje opet satove iz solo-pjevanja i glasovira. Bliža obavještenja Beogradska ul. 58. c 97

Mali vinograd,

sa prostranom baštom za povrće i kućom za stanovanje u blizini varoši izdaje se. S. M. Gazarević, trg. Kralja Milana ul. 120. c 98

Gospodin traži

francusku konverzaciju. Prvenstvo imaju francusko-švajcarci. Ponude pod „konverzacija 134“ administraciji ovog lista.

Na prodaju

rafove i tezege. Upitati knez Mihajlovoj ul. 33. c 117

Satove iz crtanja i slikanja

daje odraslim gospojicama Angjelija L. Gasarević, nastavnica ženske gimnazije. Predavanja su utornikom i četvrtkom od 10—12 sati pre podne. Plaća se mjesečno 4 kruna. Zapitati u Dobračinoj ul. 3. c 100

Berberski pomoćnik,

može odmah stupiti. Vladimir Jovanović, berberin Grand-Passage.

Mode Salon,

FRANCISKE PFEIFFER
Kolarčeva ul. br. 6
izraguje sve vrste haljina, kostima i mantlova. Cijena solidna. c 116

U istoj se kući prodaje jedna fina salonska garnitura. c 104

Leposava Jovanović-Puškarović,

krojačica,
vratila se u Beograd i prima poručbine. Balkanska ul. br. 12. c 108

Traži se stan,

od 5—6 soba i ostalim udobnostima od Slavije do Kalimegdana ili neposrednoj blizini. Ponude pod „Elftno 130“ Administraciji.

Izvolite slati

ponude sa mustrom od šljiva, šibljaza metle i crijeva (suva i soljena) sa naznačenjem količine, cijene i mjesta predaje — Balkanagenturi E. M. Vajde Beograd, Kraljice Natalije ul. 68. Dopise iz Austro-Ugarske i Njemačke valja uputiti „poste-restante“ Zemun. c 114

ZUBNI LJEKAR Ljubica Stanojevićeva

vrši pregled od 11—12 sati prije podne, a lječenje preko cijelog dana. Stan: Sv. Savska ul. 1 — preko puta Hotel „Slavije“. c 111

Cjelokupnog ljekarstva Dr. Nadežda Stanojevićeva

ordinira od 2—4 po podne. Stan: Sv. Savska ul. 1 — preko puta Hotel „Slavije“. c 111

Elektromehaničar monter

nalazi se u Skopljskoj ul. 11. Vršiti opravke po kućama. Upitati kod Stojanovića krojača. c 116

Vrlo dobra kuvarica,

sa dobrim svedočanstvima traži odmah službu. Govori njemački, češki i srpski. Josefina Stpanik, Makedonska ul. 21. c 109

1—2 namještene sobe

(sa klavirom) izdaju se. Viditi se može samo u podne. Za adresu obratiti se administraciji ovog lista pod „Odmah 136“. c 113

Kod Poleksije Gjorgjević

Ratarska ul. 24 — nalazi se jedna šivača mašina. Vlasnik neka se prijavi kod c. i kr. policaj-komesarijata, pak će mu mašina biti predana.

Stanovi

suvi, suncu okrenuti, od jedne, dvije i tri sobe sa kuhinjom u Ratarskoj 49 i 103, knez Danilovoj 35, Grobljanskoj 5 i Starina Novaka 3. Električno osvjetljenje, prostrano dvorište i lijepa bašta. Upitati sopstvenika u knez Danilovoj ul. 35 posljednja vrata.

Više stanova i vila „Magdalena“,

na Topčiderskom Brdu, preko puta Vajfertove pivare, izdaju se odmah pod kiriju. Za uslove obratiti se sopstveniku vile „Magdalene“ 138 gospođi Katarini Lorenz.

Renovirana knjigovezačka radnja

Aleksandra Hristova
Kralja Milutina ul. 38.

preporučuje se upravnici c. i k. kancelarija za izradu protokola, mapa, kutija, knjiga za biblioteke i t. d.

Nudi se knjižarima i gjačkim roditeljima za ukoričavanje knjiga. Cijene solidne. U radnji se govori njemački. 42

Cjelokupan namještaj

za 2 sobe, skoro nov, prodaje se po povoljnoj cijeni. Bogojavljenka ul. 16. c 118

Nestali.

Molim svakog, koji bi ma šta znao da me izvesti o mome sinu

Milošu Vučićeviću,

vojniku 18 puka kadrovačkog, na čemu sam svakom unapred zahvalna.

Savka Vučićević

Makedonska ul. 12. Beograd.

Nikola Matić

hotelier kod „Bitolja“ traži svoga sina Milivoja Matića, koji je nestao na putu od Kruševca za Beograd. Pismena izvješća valja uputiti administraciji ovog lista pod „Nikola Matić“. c 89

Ekspositura Peštanske Ugarske Komercijalne Banke u Beogradu

vrši bankarske i mjenjačke poslove svake vrste,

Otposlavlja novčane pošiljke za Austro-Ugarsku, Njemačku i neutralne zemlje

:: PRIMA ULOGE NA ŠTEDNJU I VRŠI MJENJAČKE POSLOVE PO UMJERENOM TJEČAJU. ::

RATNA POŠTA

Zajedničko izvještajno odjelenje Crvenog Krsta u Beču, (Die Auskunftsstelle für Kriegsgefangene des gemeinsamen Zentralnachweisbureau des Roten Kreuzes in Wien I. Iasomirgottstrasse 6) moli, da se javi za mjesto stanovanja i stanje zdravlja slijedećih osoba. Svi se dopisi, pitanja i odgovori šalju putem car. i kralj. vojnih vlasti na naše uredništvo:

- Br. 5763|1 Dr. L. Hirschfeld, njegova žena dr. H. Hirschfeld i dr. Klotzman. Oni su zaposleni u Srbiji kao vojni liječnici. Posljednje vijesti imala je njihova porodica, koja živi u Švicarskoj, početkom decembra 1915. iz Novog Pazara.
- Br. 5805|2 Članovi francuske vojne misije u Srbiji: Major Henri August Escluse, komandant jedne ambulante pri timočkoj diviziji; posljednje vrijeme bio je u Kragujevcu. Dr. Jean Apchin, koji je bio u oktobru 1915. upravnik bolnice u Petrovcu. Elna Aigoim, milosrdna sestra u 3. rezervnoj bolnici u Valjevu.
- Br. 5806|3 Vuko Vuletić iz Cetinja; njegova žena i porodica su zdravi u Lausanni; Savovo zdravlje ide na bolje.
- Br. 5806|4 Braća Mandil iz Jagodine: Živko je zdrav u Lausanni.
- Br. 5809|5 Demeter Theodor Sotir grčki podanik, traži se.
- Br. 5811|6 Gospođi Arse Drenovca u Kruševcu javlja se, da su Gjorgje i Tihomir zdravi.
- Br. 5811|7 Gospođi Nešić u Kruševcu, Duga ulica 64, javlja se, da joj je porodica zdrava.
- Br. 5811|8 Milan Maličanin, trgovac iz Trstenika da izvesti gdje se nalazi, i stanje zdravlja, porodice Rake Obradovića iz Okruglice.
- Br. 5811|9 Rista Damjanović, trgovac, Vrnjačka banja, vila „Javor“, da izvesti, gdje se nalazi i stanje zdravlja porodice Joksimović iz Loznice.
- Br. 5811|10 Sofija Ajdus sa troje djece, u Vrnjačkoj banji, vila „Dobrila.“ Salomon je zdrav u Ženevi.
- Br. 5811|11 Kristin Dragomir Raković, nadzornik monopola u Užicu. Dragomir i Darinka su u Ženevi zdravi.

- Br. 5823|12 F. S. Parsous, administrator britanske farmerske bolnice, je kao zarobljenik interniran u Kruševcu.
- Br. 5824|13 Dr. Leon Antoine M. Beandot, liječnik VIII. vojnog korpusa, 1. aprila 1915. poslat je sa francuskim vojnim misijama u Srbiju; 17. oktobra 1915. bio je u kiruškoj bolnici u Arangjelovcu, koja je bila pod upravom komandanta Pierra.
- Br. 5842|14 Agnes Ellen Porter bila je liječnica u bolnici u Vrnjačkoj banji. Oko 5. novembra 1915. je sa ostalim bolničkim osobljem zarobljena.
- Br. 5871|15 Almuli freres et Demago trgovci u Kruševcu, da izveste šta je sa Sofijom Almuli i njeno troje djece (Moncelo 6 godina, Ella 4 godine i Račel 2 godine) zatim, sa njenom sestrom Hanom Koen starom 17 god. i njenim roditeljima Salomonom i Rašelom Almuli.
- Br. 5872|16 O mjestu stanovanja i zdravlju Jovanke Vukomanović u Kragujevcu i njenoj djeci.
- Br. 5872|17 O Todoru Marjanoviću, starom 45 godina, iz Beograda.
- Br. 5872|18 O Andreji Dražiću iz Mačve, okružje podrinsko.
- Br. 5872|19 O gospođi Prodanović i Katarini Prodanović u Kraljevu. Ujedno se javlja, da su Sava Prodanović i Čosić zdravi.
- Br. 5915|20 Leposavi M. Jovanović-Mitričević u Kragujevcu se saopštava, da se Velibor M. Jovanović nalazi zdrav u Karlstein-u, Donja Austrija.
- Br. 5915|21 O profesoru Lecco u Kruševcu.
(Nastaviti će se)

Borba proti zaraznih bolesti u Srbiji.

(Humanitarno djelo carsko i kraljevskih četa i vojnog generalnog-gouvernementa)

Napisao štopski nadliječkar Dr. Lochbichler, sanitetski glavar carsko i kraljevskog vojnog generalnog-gouvernementa.

S dubokim je saučešćem pratio cio svijet u decembru predprošle godine i godine 1915. u mjesecima januaru, februaru i martu strahovitu zarazu pje-gavog tifusa, koji je u ono doba harao u Srbiji. Pučanstvo je naše monarhije patilo pri tom još od pomisli, koliki li su od naših hrabrih junaka, koji su Srbiji bili dopali ropstva, postali žrtvom ove užasne bolesti.

Srbi su proti ovoj velikom se brzinom širećoj zarazi bili upravo nemoćni. Veliki je dio sanitetskog njihovog osoblja, a među ovim ponajvrniji njegovi ljekari sam podlegao ovoj epidemiji, koja je tek kasno u proljeće jenjala, kad su se strane misije prihvatile rada, da ju utamane. Svim je mjerodavnim faktorima stoga bilo jasno, kad su se centralne vlasti u jeseni 1915. stale spremati na ofenzivu protiv Srbije, da pri ovom predužecu ne će trebati pobijediti samo svoga protivnika, već da ih u pozadini zemlje čeka još mnogo opasniji neprijatelj — bolest i zaraza. S vojskom su trebale dakle da idu usporo i higijenske sigurnosne mjere. Momčad je stoga najprije profilaktično kalamljena, a onda se je nastojalo svim sredstvima, improviziranim kupalištima, uredbama za čišćenje ocuvati od gamadi. Uspjeh je ovih higijenskih mjera bio tolik, da osim nekoliko slučajeva kolere, crijevnoga tifusa i srdobolje nije bilo među carsko i kraljevskim četama nikakve zarazne bolesti, pa nije uslijed toga ništa sprečavalo daljnji pohod u unutrašnjost zemlje.

U unutrašnjosti zemlje pojavile su se megjutim u toliko veće poteškoće, jer je trebalo za frontu odpremiti srpske zarobljenike i bjegunce, među kojima je upravo harala kolera, srdobolja i tifus. Usled toga se je moralo ustrojiti velike karantenske stanice u Mladenovcu, Valjevu, pa i samom Beogradu. Tamo su smješane one tisuće zarobljenika i bjegunaca. Tu su oni motreni, kalamljeni, i čišćeni od vaši, a njihove su se izmetine tri puta prije bakteriološki istrazile, pa su tek onda odpremani dalje u pozadinu, kad

Podlistak.

U ruskome ropstvu.

(Nastavak)

U takvim i sličnim prilikama mogao sam, da zagledam u rusku dušu, i velika bijeda te ruske duše pretvarala je moju mržnju u sažaljenje. Gdje god se čovjek pojavi u ovoj zemlji svuda je jedno isto: svuda se osjeća samo kao u velikom kavezu jednog napaćenog i namučenog naroda.

Batine su na primjer već zabranjene u Rusiji, ali tako zvani „zakon mira“ još dozvoljava, da se one upotrebljavaju. Samo je možda jedna petina zemlja te sreće, da ova kazna ne zamenjuje sve druge zakone.

Za duševno podjadjmljivanje ruskoga naroda stara se već ruska vlada, potpunim ignorisanjem sviju modernih potreba narodnog vaspitanja, a stroga cenzura dopunjuje još i ono ostalo. Samo gdje u ruskome narodu žive elementi, koji još nisu potpuno asimilovani, kao što je to slučaj u cijeloj carevini sve do Moskve, gdje ima veliki broj Tatara, Finlangjana i Poljaka, tu se još može primjetiti po malo svežine u kulturi, koja je podignuta privatnom inicijativom i privatnim školama. Za nas nije bilo nikakvo iznenagjenje, da u Karanu vidimo tatarske škole. Tatarima u Rusiji mora se još mnogo što šta priznati, što mu se danas u zapadnoj Evropi poriče. Već i njihove sasvim odvojene kolonije, u potpunoj su suprotnosti od čisto ruskih naseobina i njihovom čistoćom ljepše zidanim gragjevinama, i višim ži-

votnim potrenama. Tatarin se ne zadovoljava, kao ruski seljak, sa korom hljeba i rgjavim čajem, (jer bajka o dobrom ruskom čaju odnosi se možda samo na bolje ruske krugove), ili sa rgjavo usoljenom ribom, uz koju pojede još i neljušten krastavac! Ne, tatarin vodi u svom domazluku sasvim drugi život nego Rus. Ali on je zato i vrijedniji, a u njegovoj kući alkohol je rjedak gost.

Često je izgledalo, da Ruse toliko ne boli rat, koliko im je, kad se moraju odreći alkoholnih pića, koje je ruska vlada zabranila još u početku rata. Kako su nas žalosno i zavidno gledali Rusi, kad smo im pričali, da kod nas nije zabranjen alkohol, da svaki može piti koliko hoće.

Svašta sam ja imao, da vidim na putu od Jelatni preko Rjasan, Rjaška do Karana. Suvišno bi bilo kada bih ja pokušao te utiske da iznesem u ovom feljtonu. Hoću da napomenem samo još jedno, što sam od sviju tih utisaka poneo: cijela ruska carevina je samo jedan kavez, hapsa, ne toliko za ratne zarobljenike — kao što to pokazuje moj primjer — nego više za sam ruski narod.

Na radu u šumama na Uralu.

Poslijednja naša stanica bila je Karan, stara tatarska prijestonica. Izgledao nam je kao kakav grad iz bajke, kada smo mu se u vozu približavali, prolazeći kroz široku dolinu Volge. Kuće sa zelenim i pozlaćenim krovovima, a između njih vide se lijepa minareta sa polumjesecom. A tek život u samoj varoši? Ugledni tatarski trgovac sa turbanom i velikim kaftanom prolazi ponosno pored Rusa, pa bio to žandarm ili vojnik,

kao da je još kao Ulug Mohamed gospodar kraljevstva, a ne car Nikola.

Nad kućama su zapisani nazivi ulica pored ruskog još i tatarskim jezikom. Ulice su izljudjene raznim tatarskim objavuma. Vidio sam jednu tatarsku štampariju u samom ulazu u varoš; više nisam mogao vidjeti, jer mi nije data sloboda kretanja. Tome je došlo još jedno iznenagjenje, koje je osvojilo sasvim moju pažnju. Pred nas ide jedan ruski vojnik, sasvim iznenada povede razgovor na njemačkom jeziku tako, da ga niko od njegovih drugova nije mogao razumjeti. On je iz Kurlandije, ruski Nijemac i očevidno mu je milo, što s nama može njemački da razgovara. Odmah nam je pričao o najnovijim ruskim neuspjesima kod Gorlice i Pržemyšla. Ne treba se začuditi, što je on poslije mjesec dana došao sa tom viješću kao da nam donosi neku novost, dok smo mi sami dolazili odande i bili svjedoci ruskih neuspjeha.

Nije to bio posljednji put, da ja takve i tome slične stvari posmatram u Rusiji. Rusko novinstvo je pripremalo javnost na takve katastrofalne vijesti o ruskim porazima. Prvo se uvijek samo javljalo, da se pojedina mjesta samo evakušu, i tek kad hiljade izbjeglica bude dovedeno u pozadinu, i tek oni donesu prave vijesti, onda se novinstvu dozvoljava, da opet objašnjava pobjedonosno povlačenje. Obično su u takvim vijestima pomenuti Napoleon i general „Zima“. Pravi Rusi odmahnu bi rukom i rekli samo „ničevu!“

(Nastaviti će se).

je i treće izražavanje imalo negativan rezultat. Samo ovom promišljenom i energičnom postupku svih pozvanih organa ima se zahvaliti, da je sa strane Srbije pozadina vojske bila poštegnjena od ratnih bolesti i zaraza.

Uz borbu je proti zarazama bio najvažniji problem opskrba. Dobro se hranjena vojska odupire naime i epidemijama lakše, ali opskrblijanje je vojske nalazilo na upravo, neverovatne poteškoće, koje ispravno može samo onaj prosuditi, koji poznaje dobro Srbiju. Ceste, o kojima se u opšte ne može reći, da su ceste, gorovito pa snijeg i kiša i zima to su bile poteškoće proti kojima se je valjalo boriti. Nije dakle čudo, da je komora samo s najvećim naporom stizavala vojsku. Pa ipak: čvrstom voljom i ove su poteškoće prebrojene. Vojska je primjerno snabdjevena hranom, a uz nju i one tisuće i tisuće zarobljenika i bjegunaca, koji su naravno takogjer htjeli jesti, pa su i dobivali svoju hranu.

Zdravstveno je stanje četa bilo za čitave ofenzive povoljno, jer rijedko je kada bilo 3 bolesna na tisuću vojnika, a redovito se je razmjer kretao između 2 i 3 na tisuću. Nasuprot tomu je bilo stanje zarobljenika i bjegunaca vrlo nepovoljno. U bojevima kod Novog Pazara, Mitrovice, Sjenice i Peći zarobljeni su Srbi bili sasvim izgledniji, pa je uslijed toga harala kolera među njima. Mnogi se nisu mogli oporaviti ni onda, kad su dobivali krepku hranu, jer oni su već od bronchitisa ili slabijeg crijevnog katara umirali. Ovom je jadnom njihovom stanju u prvom redu bilo krivo, što srpska vojska nije imala hrane. Od nužde su dobivali srpski vojnici mesa, ali nisu imali hljeba, ni soli. Ova mesna hrana bez soli, pa nestašica kruha — brzo je podkopala njihovu snagu.

Danas se megjutim može reći, da su zdravstvene prilike u Srbiji povoljne. Uslijed poduzetih sanitarnih mjera Srbija je sada prosta od zaraza. Pojedini slučajevi pjegavog tifusa ugušeni su odmah, dok se sasvim još sporadično pojavljuje koji slučaj trbušne pošaline, srdobolje i ospica — a i ovo većinom potiče od bjegunaca, što se vraćaju kući. Pri tom valja imati na umu, da u Srbiji borbu proti zarazama otežava okolnost, što srpski seljak stanuje u lošim domovima, gdje se ujedno nalazi i kuhinja i gdje su smještene domaće životinje. Za to je svrab na primjer u Srbiji gotovo bi se moglo reći narodna bolest, a jednako su raširene i vaši, kojih sada uslijed preduzetih energičnih mjera ipak nestaje. Kako je megjutim teško uputiti pučanstvo u zdravstvene mjere pokazuje ovaj slučaj: U jednom su se mjestu pojavile ospice. Pučanstvo je smjesta bilo kalamljeno i poduzete su sve nužne mjere. Dogje lijekar da vidi, je li sve u redu provedeno, i naiđe na ovaj prizor: U jednoj kući leži na odru umrli od ospica, a oko mrtvaca se skupila rodbina i seljani na daču, uz rakiju. I svi su bili vrlo začugjeni, kad im je lijekar zabranio, da se na ovaj način slavi uspomena pokojnika.

Vojni generalni gouvernement nastoji megjutim s najvećom intenzivnošću i odlučnošću, a provede sve, što je u sanitarnom pogledu nužno, pa da i u ovom smjeru učini pučanstvo dionikom blagodatni civilizacije. Nužne su odredbe u tom pogledu već izdane, pa su i stupile na snagu. U svim se okruzima već nalazi profilaktični kalam proti koleri, tifusu i ospicama, da se uzmogne smjesta upotrijebiti, a jednako se je počelo i s time, da se pučanstvo očisti od vaši. Kalamljenje je proti ospicama obvezatno, pa se je s njim započelo već u čitavoj zemlji. Nužno je bilo takogjer, da se uvede kontumac pasa, da se spriječe slučajevi bjesnoće, koji su se pojavljivali. Nadalje su u svakom okrugu urejene civilne bolnice, uredbje za čišćenje od vaši, barake za izolaciju i kupatila. Naregjeno je uvođenje tržne policije, izdana je zapovjed glede besplatnog liječenja siromaka. Osim toga uvedeno je u škole besplatno dijeljenje hrane siromašnoj djeci. U osnovi se nalaze izgradnja doma za tuberkulozne, primalska škola, nahodište, proširenje dječjeg pjestovališta, uređenje savoda za pregledbu živčnih namirnica, akeija s protezama i drugo. Od apoteka radi u Srbiji polovica i to dijelom pod vojnom upravom, dijelom pod vodstvom svojih vlasnika.

Vojni će generalni gouvernement nastojati, da do kraja pogje dodrim putem, kojim je udario. Radi se o velikom humanitarnom djelu, koje pobjedi austro-ugarskih četa na bojnomo polju daje ne samo vojno i političko, već i veliko kulturno značenje.

Žrtve besavjesnosti.

Ovih dana vratili su se i oni nesrećnici, koji su najdalje bježali za srpskom vladom i za razbijenom srpskom vojskom — čak u Crnu Goru i do arbanških planina. U prvoj grupi, koja je došla, ukupno 703 lica, ima veći broj i inteligentnijih ljudi, više

državnih činovnika, i nekoliko srpskih sveštenika. Bijedno i potpuno iznjureno izgledaju ovi jadnici, koji su i suviše prepatili za kratko vrijeme, i koji su se, samo zbog nepromišljenih postupaka srpske vlade, po dva i tri mjeseca namučili bježeći bez ikakve potrebe ispred pobjedonosnih austro-ugarskih četa, da im se poslije ipak predadu, izgubivši samo prethodno i svu uštegnenu gotovinu, i što je još gore — zdravlje, koje se teško opet može popraviti.

Prva grupa Srba, koji su bježali čak do Crne Gore, dovedena je sada preko Bosne i Hercegovine željeznicom u Beograd, i mjesne vlasti daju im sada putne isprave, da se mogu nesmetano vratiti u svoje prebivalište, i tamo obavljati svoj redoviti posao. Imali smo prilike, da razgovaramo sa nekolicinom, koji su se već krenuli svojim kućama, i tek kada čovjek vidi njihova namučena lica i naborena čela, kada iz njihovih usta čuje krajnje ogorčenje protiv srpskih vlasti, a u isto vrijeme blagodarnost prema ljudima, koji im danas čine sve olakšice, da bi ublažili njihove bole i jade, — onda se tek može dobiti prava slika bijede, koja je snašla ove paćenike.

Zašto su Srbi bježali.

Tek kada se razgovara sa izbjeglicama može se razumjeti zašto se toliki riješise da bježe. U trenutku, kada je pao Beograd i kada su austro-ugarske i njemačke čete na cijelom frontu preko Save i Dunava prešle u Srbiju, poslala je srpska vlada iz Niša brzojavna naregjenja svima vlastima, saopštavajući gragjanstvu, da bježi ispred pobjedonosne vojske „jer Svaba stavlja pod nož sve, što se Srbinom zove!“ Samo ovaj besavjesni postupak srpske vlade, objašnjava zašto je iz Srbije pokušalo, da bježi sve što je moglo ići, i bježalo je sve dotle, dok su samo noge nosile.

— Onima, koji su se ranije predali, — reče nam Milutin Veljković, bivši komesar srpske policije u Vrnjačkoj Banji, koji je takogjer sada došao sa ovom grupom iz Crne Gore, — bolje je, jer su se manje namučili i napatili! Ali šta smo znali raditi, kada je naregjeno, da bježimo, bježimo, i sami neznajući kuda i dokle, i kada su nam naši predstavljani sve jednako objašnjavali da „predati se znači isto, što i poginuti.“

— Pa predali ste se i ne poginuste?!

— Da, tako je, gospodine, — rekoše u glas svi, koji se okupiše oko nas, a zatim se izdvoji iz grupe pop Blagoje Todorović, iz Doveženaca, i u ime sviju reče:

— Hvala vam, kako nas lijepo dočekaste, ljepše nego što bi to naši ikada učinili.

Ovaj srpski popa iz Doveženaca, još neki drugi popa, po imenu, Svetozar Eskić iz Kovačevca blizu Mladenovca, zatim Živojin Topalović fabrikant iz Jagodine, i još drugi inteligentniji, nastaviše da pričaju o patnjama, kojepreživješe u Crnoj Gori.

Eto šta su nam oni pričali:

Bijeda u Crnoj Gori.

Kada su u Crnu Goru pobjegle prve izbjeglice iz Srbije, Crnogorci su ih odmah poprijeko gledali, jer i sami nisu imali šta da jedu. Slobodno se može reći, dau Crnoj Gori vlada glad još od mjeseca oktobra prošle godine, jer je bilo prestalo dovoženje hrane iz Srbije, a i preko mora nije ništa dovoženo. U prvi mah odmah je hljeb od tri kilograma prodavan za devet perpera, a toliko baš davali su Crnogorci za srpsku novčanicu od 10 dinara.

Ali u koliko je svijet iz Srbije u većem broju dolazio u Crnu Goru, u toliko su i cijene životnim namirnicama sve više skakale do nevjerovatnosti.

— Gospodine, — reče nam Aleksandar Lukić iz Medvegja, — posljednjih dana pred pad Podgorice, samo za jednu proju od 5 kilograma, tražio mi je jedan Crnogorac, 60 kruna!

— E, pretjerao si, — rekoh nevjerujući.

Ali Lukiću bi krivo što mu ne vjerujem, i on dozva nekog Mihajla Radakovića, opet iz njegovog sela, i između njih se razvi ovaj dijalog:

— Reci, Miko, šta je ona Crnogorčina tražila za jednu proju?

— Tražio je šezdeset kruna, ali kako nismo imali više od 48 kruna, pristade jedva, da nam je za toliko da.

— Jest', gospodine, nije samo to, — objašnjavaše nam Milutin Veljković iz Vrnjaca, — ja sam vidio, kako je jedan svog konja dao za hljeb!

Bjegtvo ka Skadru.

U Crnoj Gori bilo je mnogo vigjenih srpskih gragjana. Još posljednjih dana bježalo je ka Skadru predsjedništvo ranije beogradske opštine, na čelu sa predsjednikom Gjokom Nestorovićem i kmeto-

vima Krstom Miletićem i Dobrom Mitrovićem, i srpski radikalni političari i narodni zastupnici Nastas Petrović, Mika Kosovljanin, Marko Gjorgjević, Sveta Radojković. U Skadru su posljednjih dana vigjeni i profesori beogradske sveučilišta Branko Tanazović i Aćim Stevović.

Veliki broj dobjeglica iz Srbije živio je u Podgorici, i kada je tamo stigao glas, da je Lovćen pao i da će austro-ugarske čete ući u Cetinje, bio je u Podgorici i kralj Nikola. Kralj je izišao na sred pijace i okupljenom narodu održao ovaj govor:

„Braćo! Neprijateljska vojska dolazi, ali ona neće nikome činiti nikakva zla, i svako dragovoljno treba da preda oružje. Predajte se, braćo, to je najbolje. Ako hoće ko zamnom da pogje — hajde, ako neće — neka ostane. Ja odoh. Zbogom!“

Malo je Crnogoraca pošlo za svojim kraljem u bijeg, ali veliki broj Srba, koji bjehu u Podgorici, pogjoše za njim u Skadar. Neki nisu stigli ni do Skadra i vratiše se opet natrag, drugi opet što dogjoše do Skadra, ne htjedoše dalje i tu se predadoše austro-ugarskoj vojsci.

Crnogorci rado položiše oružje.

Sve ove izbjeglice, što sada dogjoše iz Crne Gore, pričaju kako su Crnogorci rado položili oružje. Nitko u Crnoj Gori nije htio više, da se bori. Najbolji je dokaz za to i pogibija Ise Boljetinca u Podgorici. Kada je kralj Nikola otišao iz Podgorice, svi Crnogorci, koji tamo ostadoše, riješise da polože oružje i da se predadu austro-ugarskoj vojsci. Ali u Podgorici je bio i Isa Boljetinac, sa svojim sinom i još šest Arbanasa, koji nikako nisu odobravali, da se položi oružje. Upali su u sudnicu, gdje su Crnogorci bili okupljeni i tu ubiše jednog crnogorskog pisara i dva pandura. Ali Crnogorci se ne premissljahu dugo. Njihove puške i pištolji upraviše se odmah, i bez saslušanja i presude, protiv Ise Boljetinca i njegovih drugova. I tu u Podgorici, u crnogorskoj sudnici, pogibe toliko pominjani plaćenik srpske vlade i poznati zlikovac Isa Boljetinac, koji je mislio, da će moći primorati Crnogorce, da nastave besciljnu borbu. Sad vlada u Crnoj Gori mir, a zadovoljstvo među srpskim bjeguncima, koji su se odatle vratili.

Posljednje borbe na Soči.

Od E. K.

(Nastavak).

17. oktobra počela je borba sa punom snagom. Na cijelome frontu, od Krna pa sve dalje do mora, otvorili su Talijani snažnu artilerijsku vatru, pripremajući napad za pješadiju. To je u stvari bila paklena vatra, koja je trebala da ima za cilj razoriti sve preprjke, koje su stajale pred našim šančevima, i tako da omogući talijanskoj pješadiji uspješan juriš protiv naših položaja. Naša artilerija takogjer stupa u akciju, ali kako ona brojno dostiže jedva trećinu talijanskog topništva, ne može ona, istina, da uništi neprijateljsku artileriju. Mora se zadovoljiti time, da učutka najdosadnije baterije. A to najčešće i polazi za rukom. Kada naši mužari od 30.5 centimetara poklone svoju pažnju nekoj neprijateljskoj bateriji, onda se sa sigurnošću može unapred reći, da će neprijateljska baterija pobjeći daleko, ili da će je za navijek nestati. Tako se jednom dvije neprijateljske baterije teških haubica utvrdiše na obroncima Tolmina, i bile su nam tu vrlo dosadne, jer su svoju vatru upravljale ne samo protiv naših položaja, već i na drumove, koji su nas vezivali sa pozadinom, pa čak i na veliki željeznički gvozdeni most. Dakle, razumije se, odmah su dovedena dva naša mužara. I u najvećoj tišini postavljene su ove dvije opasne zvjerke na jedno mjesto, odakle su svoju vatru mogle upraviti pravo u neprijateljske haubice. Talijani već vrlo dobro poznaju glas ovih naših topova-džinova, i čim su odjeknuli prvi pucnji ovih topova kod Santa Lucie, počeoše se dizati neprijateljski aeroplani, da bi utvrdili mjesto, gdje se nalaze naši mužari. Ali oni su bili tako zaklonjeni, da ih Talijani nikako ne mogahu naći. I tako su naši mužari nastavili svoju vatru protiv neprijateljskih haubica — dva protiv osam! Samo malo sati vognena je još ova borba. Talijani su slijepo gagjali na sve strane, gdje su još mislili, da će naći naše džinove. Ali ne pogagjahu ni u blizini naših mužara. Megjutim ovi su sa neobičnom tačnošću gagjali posred talijanskih haubica, i uništavali su sve top za topom, dok najzad i posljednji ne umuknu. I te dvije talijanske haubičke baterije, koje su se tada samo nalazile ne pojavise se više nikako na fronti

Soče. I topovi i topdžije leže zatrpani na brijegu Santa Lucia.

Ovaj primjer je dovoljan, da potpuno ilustruje superijornost u vrijednosti austro-ugarske artilerije prema talijanskoj. Kada bi mi umjesto u trećinu imali tamo onoliko topova koliko ih imaju Talijani, uskora bi i talijanska pješadija bila upućena sama da vodi borbu, kao što je to pred kraj prošle godine morala činiti ruska pješadija, poslije uništenja ruske artilerije. Ali mi imamo da vodimo borbu na četiri fronta, i moramo zato duhom, srčanošću i spretnošću i sa našom manjinom da odnosimo pobjedu. Tko hoće, da vidi šta sve može da uradi dobra artilerija, neka ide na frontu kod Soče i neka tamo posmatra kada naša artilerija otvori vatru.

Pošto je potrebno, da smo svuda, to ne stoje svuda cijele baterije nego i pojedinačni topovi. Oni su pak tako vješto razrjeđeni, da onemogućavaju svako napredovanje Talijana, pa ma sa koje strane i ma sa kolikom snagom oni pokušali napad. Svaki dio bojišta tako je snabdjeven artilerijom, da su položaji pješadije sa sviju strana zaštićeni tom istom artilerijom. Dijelom je čak i lahko topništvo — razumije se samo starijeg sistema, čiji gubitak ne bi bio ni od kakvog značaja — dovučeno u prednje šančeve, da bi iz neposredne blizine moglo da upravi svoje karteče i šrapnele u talijanske redove. Otuda se često može čitati u zvaničnim izvještajima našeg generalštaba: „Neprijateljski napadi razbili su se o vatru naše artilerije.“ Takav je rad naše artilerije, koja neprijatelja, ma koliko on bio nadmoćan, sasvim uništava i zagorčava mu život.

Ali brojna srazmjera je još tako nepovoljna za nas, da mi našu pješadiju još ne možemo potpuno da odbranimo od talijanske artilerije.

Dakle, 17. oktobra otvorila je talijanska artilerija izvidničku vatru, koja je bila prvo upravljena protiv postavljenih prepreka pred našim položajima. Ali, nama je već dobro bila poznata talijanska metoda ratovanja, napustili smo prednje šančeve i povukli smo našu momčad u opake sigurne protiv granata, koji se dijelom nalaze u prirodnim pećinama, dijelom pak u usječenim stijenama. I ma koliko da je čovjek ovdje siguran od neprijateljske vatre, boravljenje u ovim pećinama i usjecima nije ni malo prijatno. Vojnici žive tu kao u paklu, za hranu dobijaju samo konzerve po nekoliko dana, i nesmiju napolje, da pomole ni nos, jer tamo svakoga čeka sigurna smrt. Tu sjede oni jedan pored drugoga, i čekaju na trenutak, kada će Talijani obustaviti vatru svoje artilerije, da bi uveli u borbu pješadiju. I na talijanskoj pješadiji iskaljuju oni poslije svoj jed protiv talijanske artilerije.

Ali imaju da prežive teška iskušenja, prije ne što im se dozvoli, da dobiju ovo zadovoljenje. A to teško vrijeme naročito osjećaju izvidnice, koje se ostavljaju u prvim šančevima. Neprijateljska pješadija, koja se potkopala na deset, dvadeset i trideset metara od naših šančeva, ne sme ni za trenutak, da se ispušta iz vida. Jer noću smjele izvidnice sve u većem broju pokušavaju, da se približe našim položajima, da unište naše žičane prepreke i da se dovuku do samih naših položaja. Čak i kad se učutka neprijateljska artilerija, nigdje ni noću ne nastaje na frontu potpun mir. Talijanski reflektori uvijek osvjetljavaju naše položaje, a i mi našim reflektorima osvjetljavamo neprijateljske redove. I pri tom se, razumije se, ne može izbjeći vatra i sa jedne i sa druge strane, i zlo se provede ona izvidnica, koja se uprkos naše vatre usudi ići napred u domašaj naših topova. Tu samo smrt snalazi onu izvidnicu, koja se približi našim žičanim preprekama sa namjerom, da ih uništi.

(Nastaviti će se).

Uticao svjetskog rata na privredni život Austro-Ugarske.

U početku se je svjetskog rata sa strahom gledalo na privrednom polju u budućnost. Malodušni svijet predskazivao je propast trgovine i industrije. Ali se, hvala Bogu, njihova proročanstva nisu ispunila. Istina, nekoje manje radnje, koje se novim prilikama nisu mogle prilagoditi, pretrpile su štete, ali u glavnom opobala se povoljno zdrava osnova i organizacija austro-ugarskog trgovinskog života sretnim prilagodbama ratnim potrebama i izravnao je povećanim dobitkom na tom polju ono što je

na drugome bilo izgubljen. Cjelokupna slika industrijskog rada za vrijeme rata povoljna je. Izgledi su za bližu budućnost dobri, ukoliko sirovine u dovoljnoj mjeri bude na raspoloženju. Industrije pamuka, vune, tvornice pletiva, tkiva i one za preradu prostog materijala, tvornice rublja i konfekcija, sve one ubrojavaju sebi godinu 1915. kao najbolju. Neka su poduzeća imala i izvanredne prihode. U ovoj godini mora se što je sa svim razumljivo proizvodnja i potrošnja prilagoditi količini već gotove robe, na prvom mjestu potrebama. Nekoje radnje možda će pretrpiti uslijed toga sporost i ograničenje, a neke će morati sa svim obustaviti svoj rad, ali većina njih imaju u 1915. godini dobar oslonac, te će biti u mogućnosti, da prebrode izvanredno slaba vremena.

Najjače se je ovog rata razvila kožarska industrija. Tvornice, koje godinama nisu donosile nikakav prihod, oporavile su se. Plaćaju one danas dividende, otpisale su znatno uloženu gotovinu i imaju jake rezerve za budućnost. U posljednjim se je godinama mira, teško provagjalo saniranje mjerodavnih grana industrije kartelom koža i džona, već prvom ratnoj godini pokazalo se, da je taj sporazum izlišan i raskinut je, jer su sve tvornice imale dovoljno posla i nije se ni jedna morala sama ograničavati. Protivno onome što je u Njemačkoj, naša kožarska industrija preradjuje većim dijelom domaći i njemački sirovi materijal, za istočno-indijsku robu, koje nije bilo, mogla se vrlo lako dopuna naći. Oko sirove robe razbukalo se u početku bezgranično takmičenje, koje je poslije najvišom cijenom i ustanovljenjem državne centrale upućeno u uže granice. Bitna se oskudica u sirovini ne osjeća, ali su cijene visoke. Prihod je i sad dovoljan i ako je rad upućen u uže staze. Industrija se u ratu i ratom konzolidovala.

I na drugim poljima rat je unaprijedio radinost. To se na prvom mjestu tiče željezne industrije, koja je zaposlena toliko, koliko joj je moguće odgovarati. Ponovna gradnja porušenih željezničkih pruga, opravka voznog parka, koji je ratom prekomjerno iskvaren, u tolikoj količini daju posla tvornicama lokomotiva, vagona i željezničkih traka, kakvog do sada nikad nisu imale. — Drvarska je industrija imala u mnogoj grani dobru potrošnju; mnogi dodaci zgradama staničnim, mostovi, barake privremeno su sagrađene od drveta. Cijene su se dobre vrste tvrdog drveta neprekidno penjale. — Industrija petroleja, izgnanjem neprijatelja iz Galicije, ponovo je dobila svoje izvore sirovog ulja. Domaćim tvornicama pripada zadatak, da pored domaće potrebe podmiri i veliku potrošnju u Njemačkoj, koja je lišena uobičajene nabavke iz Amerike. Vrlo je jaka tražnja sporednih proizvoda, dragocjenog benzina, parafina, gasa i ulja za podmazivanje; njihovom trajnom poskupljivanju učinjena je granica odregjivanjem najviših cijena. Proizvodnja sirovog ulja nije još dostigla svoju raniju visinu, ali stalno napreduje.

Osigurana i smišljena podjela sirovina biti će jedna od najtežih zadataka prilikom prelaza iz sadanjeg stanja u normalnu privredu mirnoga doba.

Narodna privreda.

Poboljšanje valute na austro-ugarskom tržištu deviza.

U Austro-Ugarskoj vijećalo se u posljednje doba o sredstvima i mjerama, kako bi se valuta austro-ugarskih plaćevnih sredstava mogla poboljšati, pa je u burzovnim krugovima bila potaknuta misao, da se austro-ugarska potraživanja u inozemstvu pomnožuju življim izvozom u inozemstvo, a s druge da se strane što više ograniči potreba inozemnih plaćevnih sredstava.

Ovaj se potonji cilj dade najlakše postići, ako se ograniči uvoz onih artikla, koji nisu neminovno nužni, pa se mogu smatrati kao lukusna roba. Tako je na primjer u mirnom doba bilo uvezeno u monarhiju šampanjca za 5.7 milijuna kruna, svile i svilene robe za 123 milijuna, dragutlja za 23 milijuna itd. i to u prvom redu iz Francuske, Engleske i Italije. Iako nema sumnje, da je ovaj uvoz uslijed prekinuća izravnog trgovačkog prometa znatno spao, opet je sigurno, da ovi artikli ipak preko neutralnih država dolaze na naše tržište, čime se snizuje vrijednost naših plaćevnih sredstava. Tako je na pr. u Švicarskoj disaggio austro-ugarskih plaćevnih sredstava neprekidno padao, pa se je u Zürichu nudilo za 100 kruna samo 64 franka, a u Holandiji dapače samo

60%. Stanje je dakle zaista bilo postalo neodrživo.

No tek što se je organizovala njemačka trgovina deviza, poboljšala se je valuta. U Švicarskoj plaćalo se u posljednje doba već 69.50 franaka za 100 kruna, a 97 mjesto 95 franaka za 100 maraka. I već sad pokazuje valuta na neprijateljskim burzama prirodnu vezu: engleski je i francuski novac pao jako u Švicarskoj. Tako na pr. vrijede danas 100 francuskih franaka, koji su ranije sa švicarskim frankama bili al pari, samo 87 franaka, a za 100 lira dobija se samo 78 franaka.

Time je dovoljno dokazana potreba ograničenja uvoza, tiče se dakle za sad još samo o tome, kako da se ono izvede. Baš sada objavljena nova naređenja o saobraćaju robe sa inostranstvom riješila su to pitanje na slijedeći način:

Zabranjuje se uvoz i provoz slijedećih artikala iz neprijateljskih država: razne vrste voća, koje naročito iz Italije dolazi, ukrasno cvijeće i lišće, ukrasno perje, liker, vina od grožđa i kipeča, čipke, batist, potpuna i polusvilena roba, odijela i roba za ukrašavanje iz raznih materija, papir za cigarete, rukavice, roba od morske pjene i celuloida, pišaća pera i uvlake, sve moguće parfimerije, kosmetična roba, sirće, mast i mirisavo ulje.

Drugom se naredbom opredjeljuje, da se za čitav red luksuzne robe, što je tako isto još ranije objavljeno, ne primaju više carinske uputnice austro-ugarske banke, i da je pri uvozu te robe isključeno kreditovanje ili početak carinskih dažbina, kojima je nastupio rok plaćanja. Carina za takve uvoze mora se plaćati u zlatu.

U ovom vremenu, kad svaki i ono što mu je najmilije žrtvuje za domovinu, neće doista biti teško, prilagoditi se ovim naredbama, kao n. p. odreći se luksuznih stvari. Takvo malo odricanje učiniti će nas i finansijski nepobjedivima i ako ono bude poučljivo za budućnost, dovede sobom odbacivanje raskoša u mirnom dobu, onda će to za naš društveni život biti od velike koristi.

Razne vijesti.

Ruska utvrgjenja na Alandskim ostrvima.

Stockholmski „Dagblat“ donosi opis velikih radova oko utvrgjenja na ostrvu Aland, koje je siguran izvjestilac na licu mjesta posmatrao. Prošle su jeseni svršena jaka utvrgjenja na Hammaruddu, jugozapadnom visu najvećeg alandskog ostrva, koja su otpočela, da se grade prošloga ljeta. U jeseni je otpočelo i gragjenje utvrgjenja na južnom visu Ekerve i Lemlanda i koja su u toku zime produžena. U oktobru su na Stori, Klubi i Lili podignuti bedemi, koji savlagjuju maticu Begerbe i Ado-a.

Preduzeta su mnoga rušenja. Podignuti su prolazi na svod i mostovi. Na Velikoj Klubi podrgnuti su skupocjene gragjevine, koji će da služe za održavanje svježe vode. Ovi će sigurno u martu ili aprilu biti dovršeni, kad opet otpočne na moru boj. Razorena mjesta na Utvi, a koja su oštećena njemačkim napadom, opet su opravljena. Kod Mariehama su manje baterije i utvrgjenja proširena. Utvrgjenja čuvaju poglavito oružnici, ali i nove ruske čete. Za ove radove uzimaju se većinom ljudi sa kopna, jer Alangjani neće ništa o tome da znaju; a imaju i pravo, jer šta tamo Rusija preduzima je opet surova povreda internacionalnog sporazuma, jer pariski ugovor od 30. marta 1856. zabranjuje Rusiji, da utvrgjuje Alandska ostrva. To je isti ugovor, koga je Rusija sa njenim ondašnjim pobjediocima Francuskom, Engleskom i Italijom (koja se tada još nazivala Sardinskom monarhijom) zaključila.

Nazivi ulica u Sofiji.

Sofijsko je gradsko zastupstvo zaključilo u svojoj posljednjoj sjednici, da se jedna ulica prozove bečkom, a druga berlinskom ulicom.

8000 interniranih Poljaka.

Listovi javljaju, da su austrijske vlasti zaključile, poslati do 8000 u Austro-Ugarskoj interniranih Poljaka iz ruske Poljske natrag u njihovu domovinu.

Pariski „Temps“ obustavljen.

Iz Ženeve javljaju, da je poznati pariški list „Temps“ radi širenja lažnih vijesti do daljnijega obustavljen.

Furtinger i Drug, Zagreb

Zavod za posugijvanje filmova i skla-
:: dište kinematografskih potreština ::

Telefon br. 22-25 — Brzjavi: Furtinger, Zagreb.

Nudjamo sve kinematografske potreštine kao
Ernemann, Gaumont i Pathé strojeve, našu
veliku zalihu (200.000 metara) filmova. Mo-
nopolne šlagere, vesele igre, ratne snimke it.d.

39

NAJBOGATIJI U BEOGRADU MODE SALON

Ženskih šešira

Kr. Milana ul. br. 19 (idući „Slaviji“)

SIME M. LAZAREVIĆA

dobio je novitete za proljet. sezonu i prodaje
iste en-gro i na sitno po najnižoj cijeni.

Salon u vlastitoj kući u dvorištu.

c103

Berthold Goldstein

BEOGRAD, Simina ulica 16

koji po naročitom odobrenju c. i kr. vlasti
:: otvorio u Beogradu ::

izvoznju i uvoznju trgovinu

preporučuje za sada svoje usluge za uvoz

životnih namirnica i kon-
sumnih artikala

sviju vrsta. Docnije će početi rad i sa iz-
vozom. Za sada treba brzjave i pisma
upućivati na adresu

Berthold Goldstein, Zemun

Naš neprežaljani sin jedinac

Borivoje S. Dragović

podblagajnik okruga zvečanskog

preminuo je poslije kratkog bolo-
vanja u Kosovskoj Mitrovici 24.-I.
ov. god., gdje je i privremeno sa-
hranjen.

Ovim izvještavamo rodbinu, pri-
jatelje i poznanike moleći ih za
tihu saučeeće.

OŽALOŠĆENI.

otac Sreten, mati Perka
Dragović i ostala mno-
gobrojna rodbina.

Tko traži

namještenje, ili treba radne
sile, najbolje je, da oglasi u
„Beogradskim Novinama“.

Uprava: Čubra ulica br. 3.

Oglas za namještanje stoji **50** filira

Oglas za potražbu radne snage **K 1**—

Agenturska i posrednička
radnja

Sándor Pollák

— NOVI SAD, Ulica Kossuth Lajoš 11, —

preporučuje svoje prvoklasno komi-
siono stovarište, kao i svoje prvo-
klasno posredništvo.

CARO I JELLINEK DR. S. O. JAMSTVOM

Beč I., Deutschmeisterplatz 4.

rodužnice: Bodenbach, Budapest, Halbstadt i Trst

preuzimaju prevoze sviju vrsti u bal-
kanske države.

Upute badava.

UTEMELJENO 1862.

IVAN WAGNER ZAGREB

Preporučuje svoje bogato skladište sva-
kovrsnog rublja za novorogjenčad
i odrasle u svim željenim izvedbama.
Najbogatije skladište pamučne i la-
nene robe.

Velika zalih sviju vrsta pletene robe
uvijek je na skladištu.

Prvi i najstariji hrvatski zavod za
opremanje nevjesta te uregijvanje
bolnica, hotela i raznih drugih in-
stitucija.

Pismene naloge obavljam najsavjesnije
brzo i tačno.

35

Od 1. februara prodavati će se

„Beogradske Novine“

u Beogradu i u krajevima posjednutim od
carskih i kraljevskih četa po cijeni od

4 helera

izvan ovih krajeva i to u Hrvatskoj-Slavo-
niji, Bosni-Hercegovini i Dalmaciji

6 helera

a u ostalim zemljama austro-ugarske mo-
narhije i u inostranstvu po cijeni od

10 helera

svaki broj.

Mjesečna predplata staje za Beograd
i posjednute krajeve

50 helera

izvan ovih krajeva i to u Hrvatskoj-Slavo-
niji, Bosni-Hercegovini i Dalmaciji

80 helera

a u ostalim zemljama austro-ugarske mo-
narhije i u inozemstvu

Kr. 1.20

„Beogradske Novine“ izlaziti će i u
buduće kao jutarnji list za sada.

tri puta nedjeljno:

utornikom, četvrtkom i nedjeljom.

Uredništvo i uprava

„Beogradskih Novina“.

U moljava se onaj ko je pogrješno uzeo n
ručni kofer sa perivoja ovdašnje željeznič
stanice noću izmegju 10. i 11. ovog mjes
(28.—29. I. po starom), da mi isti pre
zajedno sa stvarima u njemu, ili da ih pre
krivičnom odjeljenju ovdašnje c. i kr. polic
Tko mi kofer sa stvarima donese ili me izvije
kod kojeg se lica isti sada nalazi, dobiti će od p
pisanog pristojnu nagradu sa zahvalnošću.

Ž. Živadinović

Ugao Balkanske—Paisljeve ulice br.

Moja kemi ka čistiona i bojadisaona od
jela, opet je za moje mušterije otvorena

Anton Kellner

Bojadisar i kemički čistilac.

— BEOGRAD, Zeleni venac br. 14. —

Tvornica: DUŠANOVAC, KRALJEVA UL. 16.

Cesarsko i kraljevsko policijsko pre
sjedništvo.

Cijenovnik vožnje

I. U gradskom obimu:

Dvopežna kola do 3 lica i 1/2 sata K 2.
za svaki dalji 1/4 sata 1.
(započetih 1/4 sati računaju se potpuno.
Ako je u fiakeru više od tri lica, plaća svako više
lice po 0.

II Do željezničke, parobrodskje stanice i obrat

Dvopežna kola do 3 lica K 3.
ako je u fiakeru više od 3 lica za svako više lice . 0.

III. Druge vožnje:

Na 1/2 dana (7 sati) K 20.
Na cio dan (14 snti) 30.

IV. Vožnje van grada:

a) u Zemun, željez. stanica K 8.
b) u Zemun, grad 20.
c) u Zemun, željez. stanica ili grad i nazad, za
1/2 sata čekanja u Zemunu 15.
d) Vožnja van grada (izuzimajući Zemun) po pogodbi.

V. Čekanje u Beogradu i Zemunu po cij
od sata kao pod I.

VI. Odredbe za prtljag:

Obični ručni putnički prtljag besplatan, za prtljag kod
čijaša od komada K 0.

Vozni red

za brodarski saobraćaj izmegju Zemu
Oršave i natrag.

Nizvodno:

Odlazak iz Zemuna	4 ³⁰	prije podne
Beograda	5 ⁰⁰	
Pančeva	6 ⁰⁰	
Vinče (pristaje samo u slučaju potrebe)	7 ⁰⁰	prije podne
Grocke	8 ⁰⁰	
Smedereva	8 ²⁰	
Kevevara (Kovin)	8 ⁵⁰	
Dubravica	10 ⁰⁰	
Baziaš	10 ³⁵	
Gradišta	11 ¹⁰	
Omoldave	12 ³⁵	po podne
Drenkove	14 ⁰⁰	
Milanovca	14 ⁰⁰	
Dolazak u Oršavu	3 ¹⁰	

Uzvodno:

Odlazak iz Oršave	5 ⁰⁰	prije podne
Milanovca	7 ⁴⁰	
Drenovke	9 ⁴⁰	
Omoldave	11 ⁴⁰	
Gradišta	12 ²⁰	po podne
Baziaša	14 ⁰⁵	
Dubravice	3 ⁴⁵	
Kevevara	4 ³⁰	
Smedereva	5 ¹⁵	
Grocke	6 ²⁵	
Vinče (pristaje samo u slučaju potrebe)	7 ³⁵	po podne
Pančove	8 ⁴⁵	
Beograda	8 ⁴⁵	
Dolazak u Zemun	9 ²⁰	

Brodarsko zapovjedništvo